

"דרך חייך"

מיזם חינוכי לזכרם של בני ראשון לציון שנפלו
במערכות ישראל

בית יד לבנים
ראשון לציון

שרה אשר- פנהלת אגף פורשת ישראל ובית יד לבנים
אחראית המיזם: מור אבן דגן- רכזת משפחות,
חינוך והנצחה

טוראי עוזר (עוזי) קוסובסקי

נולד ביום "ט בניסן תרפ"ה (13.4.1925)

נפל ביום "ט בניסן תש"ח (28.04.1948)

במלחמת העצמאות

בן 23 בנופלו

ילדותו

בנם של צפורה ומרדכי,
אח צעיר לצילה ואח
גדול למיה. נולד בעיר
הלברשטאדט, גרמניה.
בשנת 1933, עם עליית
הנאצים לשלטון
בגרמניה, עלתה
המשפחה ארצה
והשתקעה בראשון
לציון. למד בבית הספר
היסודי העממי "חביב"
בעיר.

נעוריו

עוזר קובסקי (שורה שלישית, שלישי משמאל) בתזמורת כלי הנשיפה של המכבי בתהלוכה
ברח' זד"ל, התש"ו, 1946

לאחר שסיים את בית-הספר
היסודי, עבד כמסגר מכני
(במוסד של זמסקי). כחבר
"המכבי הצעיר" היה פעיל
בענפי ספורט שונים: אתלטיקה
קלה, הוקי, כדורגל וכדורסל.
הוא מצא לו זמן לעסוק גם
בנגינה בתזמורת "המכבי" על
חצוצרה.

ההגנה

נעוריו

עוזר היה פעיל ב"הגנה", עבר בה אימונים יסודיים והשתתף בפעולותיה, כגון פיצוץ גשרים בתקופת המרי והעברת נשק לירושלים. את הכל עשה בפשטות ובענווה, בחשאי, בדייקנות ומתוך שלוה וקור-רוח.

ארגון ההגנה היה הארגון הצבאי הגדול והמרכזי של היישוב היהודי והתנועה הציונית בארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי, בין 1920 ל-1948, והיה התשתית להקמת צבא ההגנה לישראל עם הקמת המדינה.

השירות הצבאי

מיד עם החלטת עצרת האו"ם ב-29.11.1947 על חלוקת הארץ וראשית מלחמת-העצמאות, התייצב לשירות המולדת, שירת בחטיבת "גבעתי" כמקלען ועשה הכל ביסודיות ובמסירות. במשך חורף תש"ח השתתף באבטחת הדרך מראשון לציון לתל-אביב ובפעולות-קרב רבות בסביבה זו

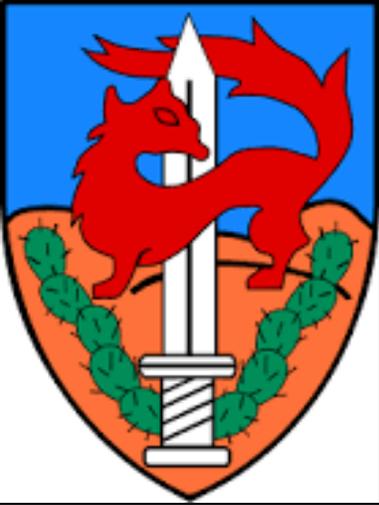
עוזר קוסובסקי (יושב שני משמאל) וחבריו לוחמי חטיבת גבעתי,
פלוגה א', התש"ח, 1948

השירות הצבאי

עוזר קוסובסקי (עומד ראשון מימין) וחבריו הלוחמים מגדוד 52 של חטיבת גבעתי ליד המשוריין, התש"ח, 1948

מיד עם החלטת עצרת האו"ס ב-
29.11.1947 על חלוקת הארץ
וראשית מלחמת-העצמאות,
התייצב לשירות המולדת, שירת
בחטיבת "גבעתי" כמקלען ועשה
הכל ביסודיות ובמסירות. במשך
חורף תש"ח השתתף באבטחת
הדרך מראשון לציון לתל-אביב
ובפעולות-קרבות בסביבה זו.

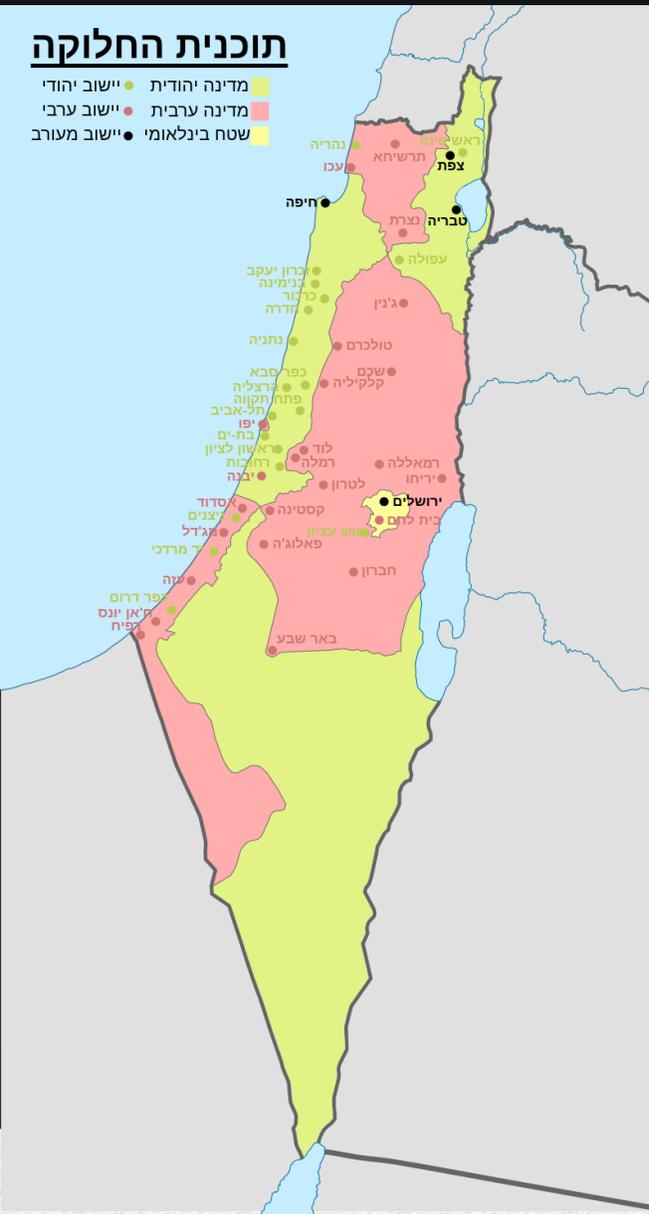

חטיבת גבעתי

חטיבת חי"ש מובחרת שהוקמה בתל אביב בשנת 1947 על ידי ארגון "ההגנה". השם "גבעתי" היה שמו המחתרתי של שמעון אבידן, מפקד ותיק בפלמ"ח ו"הגנה", בתקופה שקדמה לקום המדינה. ערב קום המדינה, מנתה החטיבה 3229 חיילים ומפקדים ונחשבה לחטיבת החי"ש המצטיינת במלחמה. החטיבה הוקמה יום לאחר החלטת האו"ם על תוכנית החלוקה והופקדה על הגנת השפלה והדרום. עם הכרזת המדינה, הפכה גבעתי לחטיבה בצה"ל. לפני הכרזת המדינה השתתפה החטיבה במבצע נחשון לפריצת הדרך לירושלים ובמבצע חמץ לכיבוש יפו.

מלחמת העצמאות

בתאריך כ"ט בנובמבר החליטה עצרת האו"ם על תכנית החלוקה של המדינה לפי מדינה ליהודים ומדינה לערבים. הסוכנות היהודית אישרה את תכנית חלוקה זו, אך בניגוד אליהם מנהיגי היישוב הערבי סירבו. תכנית זו לא יושמה אך הובילה בסופו של דבר לסיום המנדט הבריטי בארץ ישראל והקמת המדינה.

מלחמת העצמאות

שלב א' הסתיים בכך שהכוחות הישראליים הביסו את כוחות ערביי ישראל. ב-14 במאי 1948, הכריזה הנהגת היישוב היהודי על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל.

יום לאחר מכן, ה-14 במאי 1948, התחיל שלב ב' של מלחמת העצמאות, בשלב זה הותקפה מדינת ישראל בת היום מכל החזיתות על מנת למנוע את הקמתה כאשר שהמדינה אפילו לא הספיקה ארגון צבאי סדיר.

מבצע "חמץ"

התוכנית הבריטית לפינוי ארץ-ישראל התבססה על ההנחה שכביש יפו-רמלה-ירושלים יישאר פתוח לתנועה עד לסיום המנדט. כוחות ה"הגנה" השתלטו על השטחים שסביב יפו ושמרו את העיר במצור, אך נמנעו מלהיכנס אל תחומי העיר ולא כבשוה.

מטרת מבצע "חמץ" הייתה לטהר את השטח שבין החטיבות של ה"הגנה" ולחסל את המובלעת הערבית שהייתה נעוצה כמשולש: סמוך ליפו, גבולו המזרחי משתרע בין הכפר יהודיה, אזור שדה התעופה של לוד ועד העיר רמלה.

מבצע "חמץ"

שלוש חטיבות חי"ש (חיל שדה) של ה"הגנה" הקיפו את האזור הערבי - "אלכסנדרוני" מצפון וממזרח, "קריית" מצפון בתוך תל-אביב, ו"גבעתי" מדרום, תוכניתם הייתה להשתלט על כל האזור הכפרי שממזרח ליפו, שכלל את הכפרים: סלמה, חיריה, סקיה, יאזור, כפר-ענה, ספריה, ובית דגן.

התקפת האצ"ל על מנשיה ביום ה-26 באפריל שיבשה את תוכנית ה"הגנה" והביאה להקדמת המבצע, היות והתקפת האצ"ל עמדה בסתירה עקרונית להגיון המבצעי של "חמץ", שגרסה השתלטות על המרחב הכפרי סביב יפו מבלי להגיע להתנגשות ישירה עם הצבא הבריטי.

תל א-ריש, תל גיבורים

במהלך מבצע חמץ, הוטל על גדוד 52 של חטיבת 'גבעתי' לכבוש את תל א-ריש. בליל ה-28 באפריל תקף כוח מקובץ של גדוד 52, בפיקודו של יעקב פרי (פרולוב), את תל א-ריש. הכוח הסתייע בשני תותחי 20 מ"מ, אשר הגיעו לארץ מספר ימים קודם לכן. היציאה של הכוח ממקווה ישראל התעכבה כיוון שלא הוכנה מראש פרצה בגדר לשם כך. ההודעה על האיחור ביציאה לא הגיעה לתותחנים. אלה פתחו באש בשעה המקורית, וכך אבד יתרון ההפתעה.

תל א-ריש, תל גיבורים

כוח גבעתי נסוגו לכיוון מקווה ישראל באבדות
כבדות- 36 הרוגים, מתוכם שבעה נעדרים, וכ-100
פצועים וכן אבדו ל'גבעתי' שלושה מקלעים, 20
רובים ו-12 תת-מקלעים. במהלך מבצע 'חמץ', פינו
הערבים את האזור, והתל נותר כמובלעת בידיים
ערביות עד 3 במאי. עד כניעת יפו ב-13 במאי,
החזיקו הבריטים במקום. הקרב העיקרי היה סביב
עמדת הפילבוקס על התל, כיום בתחום פארק
בשכונת תל גיבורים בחולון. במקום אתר זיכרון ובו
הסבר על הקרב.

הפילבוקס בתל גיבורים (תל א ריש)

נפילתו

בעת מבצע "חמץ" לכיתור יפו, תקף גדודו את תל-א-ריש וכבשו, אך נאלץ לסגת בלחץ התקפת-נגד ערבית. עוזר חיפה במקלע "ברן" שבידו, מעמדתו בכרם במקווה ישראל, על נסיגת חבריו מהתל. כדור אויב פגע במקלע שלו והעיף חלק ממנו, וכשביקשוהו חבריו לעלות איתם למשוריין, אמר להם שיסעו בלעדיו, כי עליו לחפש את החלק האבוד, שהרי לא ייתכן להחזיר נשק שאינו תקין. כדור נוסף פגע בו עצמו.

שם נפל ביום י"ט בניסן תש"ח (28.4.1948), ביום בו מלאו לו 23 שנים.

הנצחתו באנדרטאות

אנדרטה לזכר בני העיר שנפלו במערכות ישראל ראשון לציון

גן הבנים, ת"א יפו

הנצחתו באנדרטאות

יד לשריון, לטרון

אנדרטה לזכר חללי ההגנה וחזית חמש במלחמת העצמאות חולון

הנצחתו באנדרטאות

אנדרטה לחללי גדוד 52 מחטיבת גבעתי כביש שדרות - צומת גבעתי (חוליקאת)

מצודת יואב - בית חטיבת גבעתי כביש צומת גבעתי - צומת נהורה

בנימה אישית...

יהב- נהניתי לעשות את העבודה על טוראי עוזר קוסובסקי.
למדתי הרבה מאוד עליו וכמובן נהניתי מזה. היה לי נורא חשוב לעשות את עבודה זו כי הרחבתי את הידע שלי ולמדתי המון על מלחמת העצמאות ועל עמדתנו (מדינת ישראל) בנושא זה.
אני במיוחד נהניתי לעבוד עם חברי לקבוצה ועבדנו בעבודת צוות.
אולי קצת היו לנו חילוקי דעות ואולי קצת התקשנו אך בסוף הגענו לפשרה ובסך הכל נהניתי מאוד.
מתן- עבודה זו עזרה לי להרחיב את הידע שלי בנושא מלחמת העצמאות. למדתי על טוראי עוזר קוסובסקי ועל העבר שלו, על המבצעים השונים אשר בהם השתתף ולחם בגבורה.
העבודה הייתה מרתקת כאשר מצאנו נתונים על טוראי עוזר קוסובסקי.

מגישים : יהב מזרחי ומתן לידאני
י"א 3, מקיף ו' ע"ש יגאל אלון
בהדרכת : עדה הכט וגילת פט
יוני, 2023

יהי זכרו ברוך!

